

КОРОЛІВСЬКИЙ ЗАМОК У САНДОМЕЖІ

В XI столітті, у ранній період правління династії П'ястів, на узгір'ї неподалік Вісли споруджено дерев'яний замок. 1138 року згідно з заповітом Болеслава Кривоустого Сандомеж став столицею удільного князівства. Укріплене поселення, яке було постійною резиденцією удільних князів і королів, необхідно було розбудувати. Тут мешкали зокрема Генрик Сандомежський, Казимир Справедливий, Лешек Білий, Болеслав Сором'язливий і Лешек Чорний. 1260 року татари зруйнували місто і замок, а населення винищили. У XIV ст. король Казимир Великий на згайрищі князівської столиці збудував нові оборонні споруди з каміння і цегли. Літописець Янко з Чарнкова згадує сандомежський замок серед 32 інших, споруджених за наказом короля задля зміцнення обороноздатності країни. Сандомеж у той час був одним з найважливіших державних осередків Малополющі. Істотну перебудову у стилі Ренесансу було здійснено за панування короля Зигмунта I Старого 1520 року. Виконання робіт доручено німецькому архітектору Бенедикту Сандомежаніну, авторові перебудови Вавельського замку. За панування короля Зигмунта II Августу продовжувалися роботи з розбудови замку. 1656 року замок, який складався з чотирьох крил, що оточували подвір'я з колонадою, шведи висадили в повітря. Вціліло лише західне крило, яке упродовж 1680-1688 років за панування Яна II Собеського було перебудовано на самостійний будинок палацового типу. 1768 року під час барської конфедерації замок сплюндрували російські війська, які були в ньому розквартировані. Після III поділу Польщі австрійські загарбники розташували у сандомежському замку суд і в'язницю. Однак практичне функціонування в'язниці розпочалося лише 1825 року, коли землі перебували під російським правлінням. У той час розпочалася перебудова інтер'єру замку: кожен великий ярус з розкішним інтер'єром було поділено на невеликі камери. 1844 року розпочато видозміну фасаду будівлі, а східний фасад оформлено у суворому класицистичному стилі. Наприкінці XIX століття в'язничне подвір'я у формі півкола було оточено новим одноповерховим крилом – т.зв. рогаликом, а в південній стіні споруджено будинок для адміністрації в'язниці. У той час в'язницю було оточено також новим зовнішнім муром. В'язниця продовжувала функціонувати у сандомежському замку також за тоталітарних режимів: нацизму і комунізму (1939-1959). Замок, зберігаючи описану архітектурну форму, виконував функції в'язниці до 1959 року. Після ліквідації в'язниці було проведено археологічні і архітектурні дослідження, після яких розпочато будівельно-реставраційні роботи, які тривали майже 30 років. 1980 року висадили в повітря адміністративний будинок, розібрали також в'язничний павільйон (т.зв. рогалик). 1986 року рішенням Міської національної ради у Сандомежі у замку розташовано Окружний музей у Сандомежі.

Сандомежський замок належить до Канону історичних місць у Польщі, у листопаді 2017 року він разом зі Старим Містом був внесений до списку Пам'яток історії.

ОКРУЖНИЙ МУЗЕЙ У САНДОМЕЖІ

Музей у Сандомежі було створено за ініціативи і для потреб мешканців міста рівно 100 років тому. Завдяки діяльності членів сандомежського відділу Польського краєзнавчого товариства Станіслава Карповіча, ксьондза Анджея Вижиговського, Юзефа Петрашевського і Здіслава Ленартовіча 5 травня 1921 року відбулося урочисте відкриття Музею Сандомежських земель.

Музей займається дослідженням і документацією пам'яток як локальної, так і національної спадщини. Він адаптує наявні ресурси для потреб туризму, а також бере участь у створенні туристичної програми, яка зміцнює ідентичність місцевої спільноти. Завдяки цій діяльності Музей здобув статус культуротворчої інституції, яка має відповідний потенціал, можливості і ресурси для розвитку міжнародної співпраці. Важливим аспектом діяльності Музею є також організація зустрічей різних творчих громад, соціальних груп, проведення виставок, наукових конференцій, відкритих лекцій і заходів, присвячених різним подіям.

Музей виконує культуротворчу роль у сфері охорони і популяризації пам'яток культури, історії міста і регіону, збереження історії мешканців регіону і реєстрації культурних перетворень. У зв'язку з цим Музей реалізує науково-дослідні проекти, а також заходи, пов'язані з популяризацією мистецтва і мистецької діяльності (концерти, театральні спектаклі тощо).

САНДОМЕЖ

Сандомеж – це невелике місто, яке славиться своїми чудовими краєвидами. Розташоване на межі Сандомежської височини, воно розкинулося на семи пагорбах (тому його часто називають «малим Римом»). Тут міститься заповідник Перцеві гори, численні лесові ущелини (зокрема, найбільш популярна Ущелина Королеви Ядвіги), а також мальовнича долина Вісли. Через місто пролягає кілька велосипедних і туристичних маршрутів, зокрема: Цистерський, літературний, св. Якуба, Via Jagiellonica, а також стежка Дерев'яної архітектури.

Місто є важливим культурним і економічним центром. Його відвідує майже пів мільйона туристів упродовж року. Найбільшою популярністю серед гостей міста користуються середньовічні храми, старе місто і королівський замок. Історичний архітектурно-пейзажний ансамбль налічує близько 120 пам'яток.